

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
О П Ш Т И Н А Т Е М Е Р И Н**

**АКЦИОНИ ПЛАН
ПРИСТУПАЧНОСТ – ДИЗАЈН ЗА СВЕ –
У ОПШТИНИ ТЕМЕРИН**

за период 2011-2014.

Темерин 2010.

Уводна реч председника општине Темерин

"Права човека су огледало напретка, питање на коме испит зрелости полажу постојећи друштвено економски системи." (Нехру)

Одавно је познато да се конкретни проблеми људи најлакше и најпотпуније решавају тамо где настају и свакодневно се дешавају, а то је на локалном нивоу. Сврха израде овог Локалног акционог плана ПРИСТУПАЧНОСТ – ДИЗАЈН ЗА СВЕ огледа се у потреби континуираног заједничког рада на стварању погодне окружења за целу заједницу. Иако су услови живота за који се овај План залаже намењени само једном делу наших грађана/нки, то су истовремено и услови погодни за целокупну популацију. То повећава шансу општине Темерин да постане пожељније место за живот и да гради имиџ европске дестинације.

Циљ израде овог Плана и спровођење мера из њега јесте омогућавање свим грађанима/нкама да самостално живе и учествују у свим аспектима живота тако што ћемо им обезбедити и олакшати приступ окружењу, укључујући објекте, путеве, превоз, информисање... једном речју физичку средину учинићемо приступачном за све наше суграђане/нке као и за оне који било којим послом дођу у нашу средину.

***Председник општине Темерин
Андраш Густоњ***

Садржај

1. Увод

- 1.1. Приступање изради ЛАП-а приступачности на територији општине Темерин
- 1.2. Радна група

2. Резиме

3. Анализа стања

- 3.1. Општи подаци
- 3.2. Приступачност у општини Темерин
- 3.3. Препознате корисничке групе
- 3.4. Закључци
- 3.5. SWOT

4. Стратешки циљ

5. Специфични циљеви

6. Табеларни приказ

1. Увод

1.1. Приступање изради ЛАП-а приступачности на територији општине Темерин

Центар "Живети усправно" у сарадњи са својим партнерима: Покрајинским заводом за социјалну заштиту, Јужнобачким управним округом и Удружењем за ревизију приступачности, покренуо је јануара 2010. године нови пројекат под називом **„Мрежа градова и општина за све“**.

Циљеви пројекта су информисање и едукација представника локалних самоуправа о основама приступачности и начинима стварања приступачног окружења за све грађане, али и формирање мреже градова и општина кроз оснивање локалних тимова за приступачност. Локални тимови ће кроз реализацију овога пројекта израдити стратегију приступачности и започети процес њене реализације.

Реализацију пројекта подржавају: **Извршно веће АПВ, односно Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство, Фонд за отворено друштво и Комисија за демократију амбасаде САД у Србији.**

У априлу 2010. представници Центра "Живети усправно" обраћају се општини Темерин са позивом да приступе пројекту **„Мрежа градова и општина за све“** заједно са још 12 градова и општина са територије Војводине. Учешће у пројекту узели су: Бачка Паланка, Бечеј, Темерин, Врбас, Тител, Жабаљ, Апатин, Инђија, Нови Сад, Панчево, Сомбор, Вршац и Зрењанин.

Општина Темерин упозната је са циљевима и планираним активностима у оквиру пројекта „Мрежа градова и општина за све“ и имајући у виду циљеве и планове пројекта, Општинско веће донело је одлуку о приступању пројекту и именовало је чланове тима за израду акционог плана.

1.2. Радна група

У циљу израде Локалног акционог плана приступачности на територији општине Темерин, формиран је Тим за приступачност у саставу:

Никола Ембер, члан Општинског већа за ресор комунални послови и урбанизам, запослен у Дирекцији за изградњу и урбанизам општине Темерин, члан радне групе

др Горица Бањац, чланица Општинског већа за ресор здравство и социјална заштита, чланица радне групе

Данијел Хајдук, психолог, директор Центра за социјални рад, члан радне групе

Жана Пердув, секретарка Удружења за инклузију особа са инвалидитетом, чланица радне групе

Слађана Мијић, новинарка Радио Темерина, чланица радне групе

Даница Шкријељ, чланица Општинског већа за ресор цивилне организације и млади, координаторка тима

Акциони план Приступачност – Дизајн за све – у општини Темерин планиран је за период од 2010-2014. године. Након усвајања овог плана намеравамо да обезбедимо додатна финансијска средства од потенцијалних донатора за реализацију активности предвиђених Планом. Сам општински буџет тешко да ће моћи одговорити захтевима из овог ЛАП-а, а свакако не желимо да то буде разлог да реализацију планираних активности доведемо у питање.

3. Анализа стања

3.1. Општи подаци

Општина Темерин је општина у Републици Србији. Налази се у АП Војводина и спада у Јужнобачки округ. По подацима из 2004. општина заузима површину од 170 км² (од чега на пољопривредну површину отпада 15657 ха, а на шумску 10 ха).

Седиште општине је град Темерин. . По подацима из 2002. године у општини је живело 28275 становника. По подацима из 2004. природни прираштај је износио - 3‰, а број запослених у општини износи 5788 људи. У општини се налазе 4 основне и 1 средња школа.

Општина се састоји од три насељена места:

- Темерин
- Бачки Јарак
- Сириг

Територија општине Темерин се налази у југоисточном делу Бачке. Са источне стране се граничи са општином Жабаљ, са севера са општином Србобран, општином Врбас на западу и градом Новим

Садом на југу.

Највећи значај за развој Темерина има близина најразвијенијег центра у Војводини – Новог Сада. Територија општине Темерин покрива површину од око 170 квадратних километара и има облик неправилног трапеза, пружајући се у смеру северозапад-југоисток. Дужа основица, која покрива правац Сириг-Темерин је дуга 14 километара, а краћа основица у правцу Бачки Јарак-Темерин је дугачка 11 километара. Границе општине су вештачке линије, већином праволинијске. Једина природна граница је она на североисточној страни која прати ток реке Јегричка. На југоисточној страни граница је повучена насипом звани Римски шанац .

У односу на рељеф Војводине, цела територија општине Темерин се налази на јужном делу Бачке лесне заравни. Она оставља утисак скоро сасвим равне површине. Река Јегричка тече кроз северни део општине са неколико мањих канала-притока. Утврђено је присуство термоминералних вода. Састав тла је врло уједначен и плодност је природно висока. Различити типови чернозема доминирају површином општине. Дуж обале реке су мочварне врсте земљишта и слатине.

Општина Темерин има три насеља: Темерин, Бачки Јарак и Сириг, а територија је подељена у четири катастра: Темерин, Бачки Јарак, Сириг и Камендин. Географски положај општине Темерин је врло повољан. У меридијанском правцу је секу три важна пута. Најважнији је међународни пут Е-75 који води од Новог Сада до Суботице и даље ка Мађарској. Део пута Нови Сад-Србобран, који сече западни део општине Темерин, је пуштен у употребу 1984. Други важни пут је пут М-22 (од недавно међународни пут Е-5), који има скоро исти правац. М-22 води мало источније од пута Е-75 и пролази кроз Сириг. Трећи пут је регионалног значаја (Р120) и иде кроз Нови Сад, Бачки Јарак и Темерин и води ка Бечеју, Сенти и Кањижу. У Сиригу и Темерину, сва три пута пресеца регионалну пут Р-104 који иде у правцу Оџаци-Змајево-Сириг-Темерин-Жабал. Одавде главни пут води преко Тисе у Зрењанин и друге градове у Банату. Кроз југоисточни део општине и два њена насеља иде железничка пруга од Новог Сада ка Жабљу, Бечеју и Сенти.

3.2. Приступачност у општини Темерин

У оквиру "Стратегије развоја општине Темерин 2010-2015" концепт приступачности поменут је само на једном месту у контексту приступачности образовним установама. То је управо и одраз неинтересовања које је до сада постојало у оквиру локалне самоуправе. То је разлог више да се приступи изради оваквог документа какав је ЛАП за приступачност.

Приступачност изграђеној околини, информацијама, комуникацијама и транспорту је недовољна, а то је услов примене свих нових приступа који заговарају укључивање. То је кључна област у стварању услова за једнако учешће свих грађана у свим сферама живота. Неприступачан транспорт може повећати социјалну ексклузију кроз лимитирајући приступ кључним сервисима као што су Дом здравља, образовне установе, установе културе, објекти за спорт и рекреацију. Дом здравља је само делимично приступачан - има косу рампу, али има и спрат без лифта, а то значи да су недоступне већина специјалистичких

амбуланти. Само једна јавна установа , зграда "Електровојводине" има косу рампу. Раскрснице немају спуштене ивичњаке, а да не говоримо о тактилним стазама или звучној семафорској сигнализацији.

3.3. Препознате корисничке групе у локалној средини

Стари

Индекс старења показује однос броја младих испод 20 година старости и броја старијих од 60 година.

Индекс старења у општини Темерин је за 0,19 мањи од индекса у Војводини што указује на то да старење становништва није још на нивоу покрајинског просека. Средња старост општине Темерин на попису 1981. је била 33 године што наводи на закључак да су трендови негативни. Значи, за 21 годину становништво у нашој општини је остарило за 5,3 године. Миграторна кретања су донекле ублажила доста забрињавајуће тенденције старења становништва општине, међутим, наредни пописи ће вероватно приказати да ова кретања нису у стању да промене негативне процесе.

Табела бр. 1 Индекс старења и средња старост насеља општине Темерин и Војводине 2002. године

Насеље	Индекс старења	Средња старост
Темерин	0,75	38,3
Бачки Јарак	0,83	38,7
Сириг	0,71	37,7
Општина	0,76	38,3
Војводина	0,95	39,8

Особе са инвалидитетом – деца и омладина са сметњама и тешкоћама у развоју, одрасле особе са инвалидитетом

Као и у другим срединама, тако је и у општини Темерин тешко утврдити тачан број особа са инвалидитетом. На темељу података СЗО тај број је око 10% па се и у нашој земљи то узима као валидан податак. Крећући се у тим оквирима можемо на територији општине Темерин говорити о нешто више од 2.800 особа са инвалидитетом.

На територији општине Темерин активно је само једно удружење које се бави положајем и проблемима ОСИ, Удружење за инклузију особа са инвалидитетом, а оно окупља само незнатан број од укупног броја тих наших суграђана/нки. Неколицина ОСИ обухваћена је активностима удружења у Новом Саду. И локално удружење и удружења у Новом Саду која окупљају становнике са територије наше општине су буџетски корисници општине Темерин и та средства једним делом покривају трошкове њихових активности.

Непостојање концепта приступачности на територији наше општине отежава свакодневне активности тих наших суграђана и онемогућава њихово функционисање у готово свим сферама живота.

3.4. Закључци

Политика локалне власти у области приступачности мора имати дугорочне циљеве који почивају на томе да сви грађани/нке морају имати иста права и могућности без обзира на физичке, сензорне, интелектуалне карактеристике или године старости. Приступачност је прво правило циљних подручја УН Стандардних правила за изједначавање могућности јер оно обезбеђује услове да се остваре циљеви у свим осталим подручјима живота. Локалне власти треба да осигурају приступ изграђеном окружењу затвореног и отвореног типа, а то значи да примене унуверзални дизајн у уређењу јавних простора.

3.5. SWOT

<p>Снаге</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опредељеност општине да решава проблем 2. Спремност установа да сарађују 3. Ресурси: људски, технички, материјални 	<p>Слабости</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Недовољна информисаност грађана о концепту дизајна за све 2. Лоша приступачност постојећим јавним објектима и институцијама 3. Скромне финансијске могућности општине 4. Недостатак планова приступачности 5. Неадекватна контрола нових објеката од стране инспекције
<p>Могућности</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Израђен ЛАП за приступачност 2. Могућност аплицирања код страних фондова и донатора 3. Постојање законске регулативе¹ 	<p>Претње</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Слаба информисаност локалне заједнице 2. Промењивост политичких структура 3. Изостанак санкција за непоштивање закона

¹ - Закон о планирању и изградњи,
 - Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом,
 - Закон о заштити потрошача,
 - Закон о основама систем образовања и васпитања,

- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом,
- Закон о становању,
- Правилник о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица,
- Правилник о начину праћења извршавања обавезе запошљавања особа са инвалидитетом и начину доказивања извршавања те обавезе
- Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање
- Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику

4. Стратешки циљ

Након анализе тренутне ситуације дефинисан је стратешки циљ развоја приступачности на територији општине Темерин

Повећање нивоа приступачности за све грађане/нке кроз примену концепта "Дизајн за све".

5. Специфични циљеви

Стратешки циљ има три специфична циља:

Специфични циљ 1: Формирање приступачног простора у складу са прописаним стандардима у свим школским и предшколским установама општине Темерин

Специфични циљ 2: Учинити важне информације доступним свим грађанима/нкама постављањем инфо-табли на улазима у јавне објекте

Специфични циљ 3: Уређење Старог парка и рибњака у насељеном месту Темерин кроз изградњу прилаза рибњаку, побољшањем паркинга и опремањем одговарајућим мобилијаром

6. Табеларни приказ

Акциони план Приступачност - "Дизајн за све" – Општина Темерин од 2011-2014.

Стратешки циљ: Повећање нивоа приступачности за све грађане/ке кроз примену концепта "Дизајн за све"											
Специфични циљ: Формирање приступачног простора у складу са прописаним стандардима у свим школским и предшколским установама општине Темерин											
Задатак: Реализовати до маја 2014. године у неколико фаза и то приликом редовних одржавања санација јавних објеката, имплементацијом стандарда приступачности											
Активности	Период реализације (у годинама)				Очекивани резултати	Индикатор	Средство верификације	Одговорна институција	Партнери	Извори средстава	
	I	II	III	IV						Буџет	Други извори
Ревизија главних и споредних улаза у школске и предшколске објекте и стања унутар њих	x	x			Сагледана ситуација на терену са аспекта приступачности, уочена места на којима су потребне интервенције и која врста интервенција	Добијена сагласност директора/рки школа и предшколске установе, реализовани теренски изласци на сваки објекат, припремљена комплетна документација	Извештај о анализи постојећег стања (прикупљене информације) и обављених разговора, фотографије, снимци терена	ОУ, ЈП Дирекција за изградњу и урбанизам општине Темерин	Центар живети усправно, Удружење за инклузију особа са инвалидитетом, Средња школа, Основне школе, Предшколска установа на територији општине Темерин		
Доношење одлуке о финансирању предвиђених радова		x			На нивоу општинске управе постоји консензус о потреби за приступачнијим окружењем	Одржана седница Општинског већа	Записник са седнице ОВ, одлука о финансирању и слично	ОУ	ОУ		
Прикупљање потребне документације и израда пројекта за доградњу у складу са концептом приступачности		x			Створени адекватни предуслови за започињање радова на прилагођавању објеката	Израђен идејни пројекат о извођењу радова, консултовани експерти за приступачност	Решење о одобрењу за изградњу, Идејни пројекат	ЈП Дирекција за изградњу и урбанизам општине Темерин	Општина Темерин, МЗ Бачки Јарак, МЗ Старо Ђурђево, Прва МЗ, МЗ Сириг, Центар живети усправно, Удружење за инклузију ОСИ		
Формирање приступачног простора.			x	x	У школске и предшколске објекте уграђени елементи архитектонске приступачности	Реализоване јавне набавке, изабрани извођачи радова, уговори са извођачем радова и уговарање рокова за изградњу	Извештај о извршеним радовима, материјал са терена, фотографије, снимци, интерни документи	Извођач радова	Општина Темерин, средња школа, основне школе и предшколска установа		

Стратешки циљ:
Повећање нивоа приступачности за све грађане/нке кроз примену концепта "Дизајн за све"

Специфични циљ:
Учинити важне информације доступним свим грађанима/нкама постављањем инфо-табли на улазима у јавне објекте

Задатак:
 До краја 2013. поставити инфо-табле на свим планираним и потребним локацијама

Активности	Период реализације (у годинама)				Очекивани резултати	Индикатор	Средство верификације	Одговорна институција	Партнери	Извори средстава	
	I	II	III	IV						Буџет	Други извори
Остварити контакт и сарадњу са директорима/рками јавних установа	x				Постигнути договори и сагласност о потреби постављања табли	Одржани састанци и добијена сагласности	База прикупљених података, записници са састанака са директорима/рками	Тим за приступачност	Општина Темерин		
Прикупљање информација постојећем стању	x	x			Извештај о анализи постојећег стања (прикупљене информације)	План активности, теренски обиласци, број посета, број састанака	База прикупљених података, документ извршене ревизије објеката са аспекта приступачности	Тим за приступачност	ОУ, Центар ЖУ, НВО		
Припрема садржаја за натписе на инфо таблама		x			Створени адекватни предуслови за започињање радова на прилагођавању објеката, информације о важним објектима у општини сабране на једном месту и припремљене за презентовање свим грађанима/нкама на приступачан начин	Проучени текстови/подаци о дотичним објектима, селектован и сређен текст за инфо-табле, консултовани експерти за приступачност	Белешке из анализе документације, припремљени документи са текстовима за табле	Тим за приступачност	ОУ, Туристичка организација општине Темерин		
Постављање инфо-табли			x		Информације о јавним објектима у општини на улазима објеката и приступачне и разумљиве за све грађане/нке	Потписан уговор са извођачем радова и уговорени рокови за изградњу, број постављених табли	Извештај о извршеним радовима, начињени снимци са терена за време трајања радова	ЈП Дирекција за изградњу и урбанизам општине Темерин, ЈКП Темерин	Центар живети усправно, ОУ, Удружење за инклузију ОСИ		

Стратешки циљ: Повећање нивоа приступачности за све грађане/ке кроз примену концепта "Дизајн за све"											
Специфични циљ: Уређење Старог парка и рибњака у насељеном месту Темерин кроз изградњу прилаза рибњаку, побољшањем паркинга и опремањем одговарајућим мобилијаром											
Задатак: Реализовати до августа 2014. године. Анализирати постојеће стање у Старом парку и реализовати план уређења											
Активности	Период реализације (у годинама)				Очекивани резултати	Индикатор	Средство верификације	Одговорна институција	Партнери	Извори средстава	
	I	II	III	IV						Буџет	Други извори
Информисати ширу јавности и све заинтересоване стране са идејом, остварити све потребне контакте		x			Заинтересованост свих страна за идеју и њену реализацију	Одржани састанци	Извештај са састанака	Завод за заштиту природе, Општина Темерин (ресор за екологију), ЈКП Темерин	Сва еколошка удружења са територије општине Темерин, ТО општине Темерин		
Анализа заинтересованих актера		x			Обавештено становништво	Пријава регистрацију за	Број потенцијалних заинтересованих корисника	Општина Темерин	Туристичка организација општине Темерин		
Прикупљање потребне документације и израда пројекта			x		Створени адекватни предуслови за започињање радова на прилагођавању	Израђен идејни пројекат за извођење радова	Идејни пројекат	ЈП Дирекција за изградњу и урбанизам општине Темерин	ОУ, Завод за заштиту природе, "Воде Војводине"		
Активности на реализацији радова			x	x	Стазе у парку, рибњак и прилаз рибњаку као и мобилијар прилагођени за све грађане/ке	Извођење радова по пројектној документацији кроз примену концепта -- дизајн за све-	Извештај о извршеним радовима, снимци са терена за време трајања радова	ОУ, ЈКП Темерин	Општина Темерин, Туристичка организација општине Темерин, еколошка удружења са територије општине Темерин		